

## AVSTRILIJA

<b>Površina</b>	83 856 km <sup>2</sup> (brez Bodenskega jezera, ki meri 63 km <sup>2</sup> ); razdalja Z-V 573 km, S-J 35 do 294 km
<b>Prebivalstvo</b>	80, mil., 96 preb./km <sup>2</sup> , letna rast 0,5%, življenjska doba 76 let
<b>Glavno mesto</b>	Dunaj, 1,5 mil. preb., 172 m n.m., ob Donavi, na severozahodnem robu Dunajske kotline
<b>Upravna razdelitev</b>	8 zveznih dežel in Dunaj, s 15 mestnimi in 84 deželnimi okrožji

Avstrija je nastala po 1. svetovni vojni iz nemškega dela razpadle avstro-ogrske monarhije. Leta 1938 si jo je priključila nacistična Nemčija, leta 1945 pa je bila vzpostavljena kot samostojna država. V njej je ostal slovenski del Koroške, ki je bila po plebiscitu 10. oktobra 1920 priključena Avstriji

Večino Avstrije zavzemajo Vzhodne Alpe, ki se proti vzhodu znižujejo v obrobje Panonske kotline. V severnem pasu so Severne Apneniške Alpe, v osredju in na jugu pa so Osrednje Alpe, ki se najvišje dvignejo v Visokih Turah z Großglocknerjem 3798m. Proti vzhodu se nadaljujejo v Nizke Ture, Noriške Alpe, s Svinjo in Golico na Koroškem. Na jugu loči Osrednje od Južnih Apneniških Alp dravska gorska skupina z Ziljskimi, Karnijskimi Alpami in Karavankami. Alpski svet je prepreden s številnimi ozkimi prečnimi in podolžnimi dolinami. Širše so le doline Inna, Ennsa, Mure in Drave z Ziljo, ki nudijo več prostora za poselitev, gospodarstvo in prometnice. Ravnega sveta je več le v Celovški kotlini, ki je prekrita z jezeri, morenami in drugimi ledeniški ostanki. Ob jezerih se je močno razvil turizem.

Panonsko obrobje je deloma terciarno gričevje, ki je najobsežnejše v Dunajski kotlini, na Gradiščanskem (Burgenland) in na Štajerskem. V Podonavju na severu obsega še ravnino in pretežno gričevnat svet avstrijskega podgorja, ki se severno od Donave dviguje v hercinsko sredogorje.

Avstrija ima srednjeevropsko prehodno podnebje, atlantski vpliv se umika vse večjemu celinskemu. V višjih legah je podnebje gorsko. Količina padavin se proti V zmanjšuje, temperaturne razlike med zimo in poletjem v tej smeri naraščajo. V gorskih dolinah in kotlinskih legah so pozimi pogosta jezera hladnega zraka (temp. inverzija). Pojav fena je značilen za vse gorsko območje. Zaradi reliefne in podnebne raznolikosti je rastje mnogovrstno. Prevladujeta iglasti (smreka, ruševje, jelka, macesen) in mešani gozd, listnatega je več na V in manjših nadmorskih višinah. Gozdna meja je na približno 1600-2200m (macesen, cemprin, rušje), višje (do ok. 2500m) je pas gorskih travnikov. V vzhodnih obrobni pokrajinah je rastje panonsko (hrast, pravi kostanj, stepska resa).

Zaradi prevlade hribovitega sveta je neenakomerno naseljena; gosteje na vzhodnem panonskem obrobju ter v Podonavju in redkeje v hribovitem svetu Koroške, Salzburške, Tirolske, Vorarlberga in Zgornje Štajerske, kjer je poselitev omejena na dna in nižja pobočja dolin.

98% avstrijskega prebivalstva je nemško govorečega. Preostali preb. So Slovenci, Hrvati, Madžari, Romi, Čehi in Slovaki. V minulem desetletju je število preb. Komajda še naraščalo, v nekaterih letih je celo upadalo. Najgosteje poseljena območja so Dunajska kotlina, alpsko predogorje in večje alpske doline. Na Dunaju živi ok. 20% preb., v deželnih glavnih mestih Gradec, Linz, Salzburg in Innsbruck 9%. Ok 78% Avstrijcev je rimskokatoliške veroizpovedi, 5% je protestantov, ostali pa so ateisti ali pa druge veroizpovedi.

Zaradi razlik v gospodarskem razvoju in s tem povezanimi selitvami prebivalstva s hribovitih zahodnih na vzhodna območja, je v preteklosti prebivalstvo naraščalo hitreje na vzhodu. V zadnjih dvajsetih letih je obratno. Načrtna podpora ohranjanju poselitve v hribovitih predelih

z gradnjo cest in druge infrastrukture ter z delovnimi mesti v turizmu in drugod, so ohranili veliko prebivalstva na podeželju.

Gospodarski razvoj Avstrije sloni na lastnih surovinah in na drugih naravnih pogojih. Vendar razen vode, lesa, gradbenega materiala in železove rude nima pomembnejših surovin za industrijo. Kmetijska pridelava kljub rasti ne zadošča. Avstrija uvaža veliko hrane, nafte, premoga in drugih surovin. Vstop v Evropsko skupnost leta 1995 močno vpliva na avstrijsko kmetijstvo in gospodarstvo nasploh.

Pomen kmetijstva v Avstriji je močno nazadoval v primeri z industrijo in zlasti storitvenimi dejavnostmi. Zaradi modernizacije sicer daje vedno več pridelkov, kar je pa le še 4% družbenega proizvoda, ki ga ustvari 6% kmetijskega prebivalstva. Obdelovalne površine so večinoma na panonskem obrobju. Na Gradiščanskem imajo veliko sadovnjakov in vinogradov. Tako imenovane gorske kmetije so, podobno kot v drugih alpskih državah, povsem usmerjene v močno subvencionirano živinorejo. Številne se ukvarjajo tudi s turizmom, njihovi člani pa so zaposleni še izven kmetijstva. Čistih kmetij je vedno manj.

Manjše kmetije, posebno v gorskem svetu, propadajo, večje pa povečujejo svojo posest.

Starejše industrije, predvsem železarstvo, lesna in tekstilna industrija, so se naselile ob lokalnih surovinah v alpskih dolinah

Novejši razvoj je težišče industrije prestavil na alpsko obrobje, k izhodu iz širokih dolin, v bližino energije, delovne sile in glavnih potrošnih središč. Energetske vire (nafto in plin) Avstrija večinoma uvaža. Zato je važno izkoriščanje obilne vodne energije na Dravi, na drugih rekah in umetnih jezerih.

Pravi razcvet množičnega turizma je Avstrijo zajel po 2. svetovni vojni, ko kar tri četrtine turističnih nočitev ustvarijo tuji turisti. Z gradnjo turistične infrastrukture v visokogorskem svetu pa se je močno povečal tudi delež zimske sezone.

Razen za visokogorska območja je turizem posebej značilen za Koroško z njenimi jezери, za panonsko obrobje Dunajske kotline in za Dunaj z njegovimi kulturno-umetnostnimi spomeniki, za Salzburg, kjer od l. 1920 potekajo glasbeni festivali, za olimpijski Innsbruck. Čez Avstrijo gre tudi močan tok tranzitnega turizma proti Južni Evropi.

Avstrija ima enako prometno vlogo v Vzhodnih Alpah, kot jo ima Švica v Zahodnih. Čez njo gredo številne železniške in cestne povezave iz držav severno od Alp proti Sredozemlju. Hitro pa narašča, še posebej po najnovejših političnih spremembah, pomen prometnih povezav v zahodno-vzhodni smeri.

Brennerska avtocesta proti Italiji pa je sploh najbolj obremenjena prečna alpska povezava. Bistveno je k prometni pomembnosti prispeval tudi Dunaj, kjer so se že zgodaj križale velike železniške in cestne povezave ter plovna pot po Donavi, ki je na avstrijskem ozemlju plovna še 350 km. Prek Dunaja je bila tudi Slovenija že sredi prejšnjega stoletja povezana z železnico in cesto s širšim evropskim prostorom. Z novejšo gradnjo modernih poti s predori skozi Alpe pa je Slovenija dobila prek Avstrije pomembno prometno povezavo z Evropo.